Förebygga fallskador, undernäring, trycksår, ohälsa i munnen samt blåsdysfunktion

Riktlinje

Typ av styrdokument: Riktlinje
Beslutande instans: Medicinskt ansvarig sjuksköterska
Datum för beslut: 2024-09-25
Diarienummer: 2024.237 VON

Gäller för: All personal inom vård- och omsorgsförvaltningen samt externa utförare
Giltighetstid: Tills vidare
Ersätter: 2022-10-01
Dokumentansvarig: MAS

Innehåll

Bakgrund **4**

Syfte **4**

Personalkategori **4**

Utförande **4**

Ansvar 5

Vem ska riskbedömas? 6

Registrering i kvalitetsregister 6

Samtycke 6

Riskbedömning 6

Riskbedömning erbjuds och initieras 7

Dokumentation 7

Brukare som inte är inskriven i kommunal hälso- och sjukvård 7

Länktips 8

Referenser 8

Bakgrund

Utredningen Nära vård att vården och omsorgen i framtiden ska arbeta mer för att förebygga ohälsa (SOU 2020:19). Nära vård innebär att skifta fokus från reaktiv till mer proaktiv vård. Vårdprevention innebär att skador i vården ska undvikas och att alla ska kunna garanteras en säker och lika vård. Fall, undernäring, trycksår, ohälsa i munnen samt blåsdysfunktion är områden förknippade med stort lidande för den enskilde och områdena är också starkt kopplade till varandra.

För att uppnå ett vårdpreventivt arbete fullt ut behöver det förebyggande arbetssättet vara präglat av struktur, systematik och synliggjorda resultat. Vård- och omsorgsnämnden har antagit kvalitetskrav för hemtjänst, särskilt boende samt hemsjukvård där samtliga verksamheter ska ha rutiner för att identifiera personer som riskerar att få en vårdskada samt medverka till att personer som riskbedöms får en åtgärdsplan upprättad av ett tvärprofessionellt team.

Av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete framgår det att vårdgivaren och den som bedriver socialtjänst eller verksamhet enligt LSS ansvarar för att det finns de processer och rutiner som behövs för att säkra verksamhetens kvalitet. Socialstyrelsen har också under 2022 beslutat om föreskrifter och allmänna råd om förebyggande av och behandling vid undernäring (HSLF-FS 2022:49).

Syfte

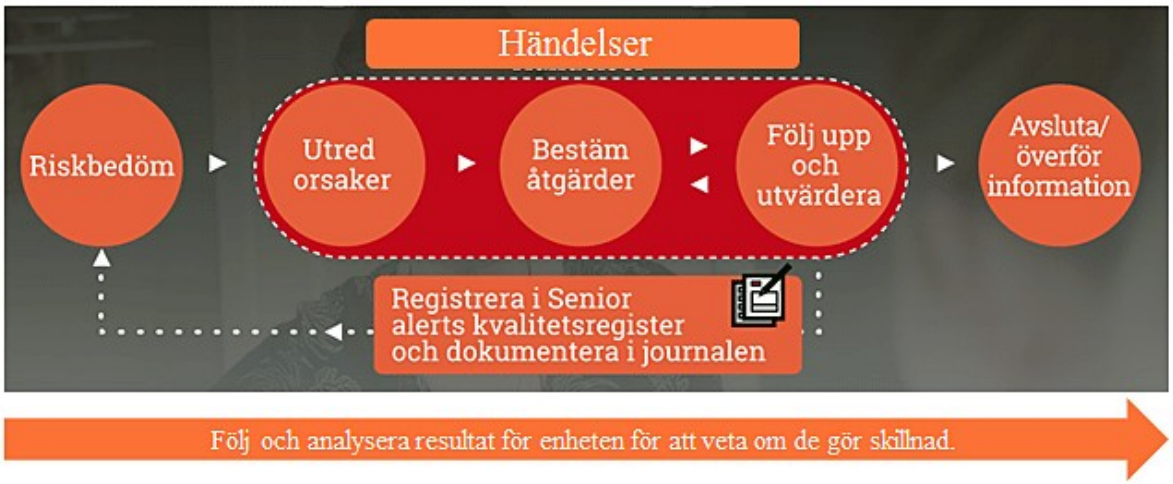
Beskriva det förebyggande och vårdpreventiva arbetssättet för personer som riskerar att falla, få trycksår, minska i vikt, utveckla ohälsa i munnen och/eller har problem med blåsdysfunktion.

Personalkategori

Enhetschefer, legitimerad personal och omsorgspersonal.

Utförande

Riskbedömningar ska utföras på personer som omfattas av det kommunala hälso-och sjukvårdsansvaret för att identifiera individer som har risk för fall, trycksår, undernäring, ohälsa i munnen samt blåsdysfunktion. För de individer som har risk ska orsaken till risken utredas och lämpliga åtgärder erbjudas. Genom förebyggande åtgärder kan risk för skador minimeras. Det personcentrerade och hälsofrämjande arbetet via teamsamverkan bidrar till att riskbedömningar och åtgärder synliggörs och följs upp. Det vårdpreventiva arbetssättet samt registrering sker via kvalitet registret Senior Alert teamsamverkan och genom dokumentation i verksamhetssystemet.

Ansvar

Sjuksköterska:

- För personer som omfattas av det kommunala hälso- och sjukvårdsansvaret ansvarar sjuksköterska för att erbjuda och initiera till riskbedömning för fall, undernäring, trycksår, ohälsa i munnen samt blåsdysfunktion.
- Deltar och bidrar med kompetens för att utreda bakomliggande orsaker till identifierade risker och erbjuder lämpliga åtgärder samt uppföljning i tvärprofessionell teamsamverkan.
- Registrerar i kvalitetsregistret Senior Alert.

Fysioterapeut/arbetsterapeut:

- Ansvarar för att arbeta riskförebyggande.
- Deltar och bidrar med kompetens för att utreda bakomliggande orsaker till identifierade risker och erbjuder lämpliga åtgärder samt uppföljning i tvärprofessionell teamsamverkan.

Omvårdnadspersonal:

- Ansvarar för att arbeta riskförebyggande.
- I samråd med sjuksköterska utföra riskbedömningar, utredningar samt vidta lämpliga åtgärder.
- Deltar och bidrar med kompetens för att utreda bakomliggande orsaker till identifierade risker och erbjuder lämpliga åtgärder samt uppföljning i tvärprofessionell teamsamverkan.

Enhetschef HSL, SoL, LSS:

- Ansvarar för att denna riktlinje är känd och tillämpas av personalen.
- Ansvarar för att rutiner tas fram kopplade till riktlinjen.
- Ansvarar för att personalen har förutsättningar att arbeta riskförebyggande samt delta med kompetens i tvärprofessionell teamsamverkan.
- Enhetschef för SoL och LSS ansvarar för att omsorgspersonalen utför överenskomna åtgärder samt beställningar från sjuksköterska/ fysioterapeut/ arbetsterapeut.

Patient/brukare/företrädare ska göras delaktig i det riskförebyggande arbetet.

Vem ska riskbedömas?

- Samtliga personer som är inskrivna på särskilt boende, korttidsenheter samt hemsjukvård ska riskbedömas.

Registrering i kvalitetsregister

- Registreringar i Senior Alert görs på personer över 65 år.
- Det vårdpreventiva arbetssättet kan med fördel göras på personer under 65 år, men då utan att registrera resultatet i Senior Alert.

Samtycke

Den enskilde ska alltid informeras om att uppgifterna registreras i Senior alert.

Om den enskilde avböjer registrering i Senior alert dokumenteras detta i HSL-journalen. Samtycke registreras inte i Senior alert.

Riskbedömning

Bedömning av risk för fall, trycksår, undernäring och munhälsa görs vid samma tidpunkt med fyra evidensbaserade instrument. Riskbedömningsinstrumenten fylls i av kontaktperson förutom uppgifter om ordinationer kring läkemedel och bedömning av allmäntillstånd som sjuksköterskan ansvarar för.

De fyra riskbedömningsinstrumenten som används är:

Fall: Downton Fall Risk Index (DFRI)

Trycksår: Modifierad Norton skala (Mod Norton)

Undernäring: Mini Nutritional Assessment (MNA)

Munhälsa: Revised Oral Assessment Guide (ROAG)

I samband med riskbedömning tas även längd, vikt, status på trycksår och munhälsa.

Riskbedömning erbjuds och initieras

- I samband med inskrivning i kommunal hälso- och sjukvård.
- Vid flytt till ny enhet som omfattas av det kommunala hälso- och sjukvårdsansvaret.
- Vid försämrat hälsotillstånd, ökat antal fall, viktnedgång, trycksår eller förändrat ät- och/eller drickbeteende. Annars 1–2 ggr/år.

Dokumentation

Resultatet av riskbedömning med eller utan risk ska dokumenteras i den enskildes patientjournal. Vid risk och insatta åtgärder dokumenteras detta i vårdplan.

Insatser enligt SoL dokumenteras i social dokumentation och åtgärder utifrån riskbedömning i genomförandeplan.

Brukare som inte är inskriven i kommunal hälso- och sjukvård

Brukare som har hemtjänst/boendestöd/insatser enligt LSS och hjälp med personlig omvårdnad och som inte är inskrivna i kommunal hälso- och sjukvård. Personalen ska vid misstanke om undernäring, trycksår, ohälsa i munnen samt vid upprepade fall:

- Erbjuda brukaren hjälp att kontakta vårdcentralen eller informera närstående/företrädare för att rekommendera kontakt med vårdcentral för vidare utredning.
- Dokumentera i social dokumentation.
- Informera berörd enhetschef.

Länktips

Senior alert, kvalitetsregister

Urininkontinens, behandling. Vårdhandboken.

Nutrition. Vårdhandboken.

Trycksår. Vårdhandboken.

Fallprevention. Vårdhandboken.

Utveckla verksamheten för att förebygga fallolyckor. Kunskapsguiden.se

Ett fall för teamet - att förebygga fallolyckor. Utbildning från Socialstyrelsen.

Att förebygga och behandla undernäring. Kunskapsstöd i hälso- och sjukvård och socialtjänst. Socialstyrelsen.

Podden om undernäring bland äldre – vården och omsorgens utmaningar. Socialstyrelsen.

Podden om munhälsa och demenssjukdom. Socialstyrelsen.

Blåsdysfunktion. Kvalitetsprogram – process. NIKOLA.nu

Referenser

SOSFS 2011:9 - Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete.

HSLF-FS 2022:49 - Föreskrifter och allmänna råd om förebyggande av och behandling vid undernäring.

Måltidsmiljö inom särskilda boenden och dagverksamheter. Socialstyrelsen.

Vägledning för en god munhälsa hos personer med demenssjukdom. Socialstyrelsen.

Blåsdysfunktion hos äldre personer. Socialstyrelsen.